

TANÁROK ÉS TANÁRJELÖLTEK OLVASÁSTRATÉGIA-HASZNÁLATA: SZISZTEMATIKUS ÁTTEKINTÉS

SZ-1

**Tary Blanka *, Hódi Ágnes *, Fejes József Balázs *, Vígh Tibor *,
Szenczi Beáta ****

** Szegedi Tudományegyetem, MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport*

*** Eötvös Loránd Tudományegyetem; MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport*

Kulcsszavak: olvasási stratégiák; tanárok, tanárjelöltek; PRISMA

Az olvasási stratégiák tanításában széles körben javasolt gyakorlat a modellálás és a tanári visszajelzés a stratégiák tanulók általi alkalmazásáról. A modellálás és a visszajelzés vélhetően összefügg a pedagógusok saját olvasásstratégia-használatával, ugyanakkor a pedagógusok olvasási stratégiáról, illetve a metakognícióról alkotott tudásáról viszonylag keveset tudunk. Továbbá kevés információval rendelkezünk arról is, hogy a pedagógusok olvasásstratégia-használatára hogyan befolyásolja a stratégiákkal kapcsolatos tanítási gyakorlatuk és tanulóiuk stratégiahasználatának fejlődését. E hiányosságok pótlását tekintve az egyik első lépés azon empirikus kutatások összefoglalása lehet, amelyek a pedagógusok és pedagógusjelöltek olvasásstratégia-használatára vonatkoznak. Jelen munka célja azon empirikus tanulmányok eredményeinek összegzése, amelyek tanárok és tanárjelöltek által saját olvasásukban használt stratégiáikat vizsgálták anya- vagy idegen nyelven. Munkánk a PRISMA-protokollra építő szisztematikus áttekintés. A kulcsszavas keresés 3334 tanulmányt azonosított, amelyekből a befoglalási és kizárási kritériumok mentén történő szűrés eredménye alapján 12 tanulmány került be elemzésünkbe. Az eredmények alapján a tanulmányokban közölt vizsgálatok egyenlő arányban használtak kvantitatív, kvalitatív és kevert módszertant mind az anya- és idegen nyelvi stratégiahasználat felmérésére, melyből egy tanulmányban vizsgálták mind a két nyelvet. Egy kutatás fókuszált tanárookra, a többiben tanárjelöltek alkották a mintát. Három fejlesztőprogram keretein belül is használták az olvasási stratégiákat; ezek a tanulmányok sikeres beavatkozásokról számolnak be. A szakirodalmi áttekintés tanulsága szerint a vizsgálatok során alkalmazott szövegek leírása jellemzően hiányos vagy pontatlan, és gyakran csoportosítja átfogó fogalmak alá az olvasási stratégiákat, amelyek meghatározása változatos. Ezek a tényezők nehezítik az általános konklúziók levonását, az eredmények összehasonlíthatóságát, hiszen nem lehet egyértelműen megállapítani, pontosan mely stratégiák használata, mely szövegek esetében volt megfelelő. Munkánk eredményei elsősorban a jövőbeni kutatások számára fogalmaznak meg javaslatokat, amelyek közül kiemelhető, hogy szükséges lenne a stratégiák széles körben elfogadott típusaira fókuszálni, illetve azoknak egy egységes értelmezését alkalmazni; a szövegek jellemzőit pontosan közölni és nemzetközi szinten szélesebb körben vizsgálódni a tanárok olvasásstratégia-használatáról. Tudomásunk szerint ilyen irányú szisztematikus áttekintésre még nem került sor, ezért kutatásunk hiánypótló lehet e területen.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja és a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének Digitális Társadalom Kompetenciaközpont támogatta. Fejes József Balázs és Szenczi Beáta a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.